

registra una forma *sénce* (i *sance*), que degué passar a parlars bascos: *zintzo* «fiel, fino, exacto, puntual», *zintzo-zintzo* «honrado» (LzMendizábal, *La Lengua Vasca*, pp 30, 31, 32). És versemblant que per influència d'això sobre el ll. SANCITUS 'sancionat, defensat, prohibit' s'expliqui el cast. ant. SENCIDO «no paci-do» (S XIII, i dial., DCEC/DECH), però són errònies (com explico allí) altres conseqüències que en vol treure GdDiego sobre la vida popular del mot en castellà.

DERIV : *Senceresa* [fi S. XIII, *VidesR*]: «de Jesu-christ --- per la mirra, que conserva la carn d'ome de tota corrupció, és significada la sua *senceresa*», f^o 37v2 (trad. *significat* --- *caro incorrupta*, 93 97). *Sencerament Assencerat Sincerament* [Belv.]. *Sincerar-se* [Belv.]. *Sinceritat* [Lacav.]. *Insincer, insinceritat* [DFa]

1 El sentit dels exs. antics sembla cultista, 'sincer, entera (confiança)', 'àzim, sense llevat'. Res en trobadors. Avui en gascò té els mateixos sentits que en català. Fora de Gascunya, també hi ha avui els sentits netament populars, en algunes zones almenys, segons el *TdF*, però també hi ha barreja cultista, en la forma *sencèr* (amb -r conservada i vocal oberta) que Mistral pren per base, si bé hi ha així mateix llgd *sencè*, *sancè*, usat per Jansemín («*li torno soun fil sancè*» 'lui rend son fils sain et sauf'), però Jansemín era d'Agén, arran del gascò; i un proverbi llemosí, amb *boi sancier* 'llenya dura, ferma' A Saint Gaudens «*sansé: entier, ferme*» (Dupleich) Segons el mapa de l'ALGc (III, 1075 «[elle est] entière»), usa *entiera*, -ero, la major part del domini gascò, incloent-hi la zona tolosana i l'Arieja, igual que el llenguadocià, però hi ha el mot nostre a l'alt Comenge, Bigorra (fins a la línia Arreau-Gerde-Arrrens) i el Bearn pirinenc més Orthés i la Chalosse; en la variant *sensèrà* a Bigorra, i la dissimilada *sansèrà*, -èrà, a Bearn i Comenge

SENDA, 'corriol', del ll. SĒMĪTA id; és un mot antiquat avui en el català central, però genuf i usual encara en les altres regions de la llengua □ 1^a doc : c 1330

«--- Lo senyor rei tramès dos milia almogàvers a Messina, que hi entrassen de nits, e --- hagueren bons pilots, qui eren de la terra, qui les muntanyes sabien e les *sendes* --- que dins sis jornades que ha de Palerm en Messina, en tres jorns hi entraren --- de nits --- tan secretament que de null hom no foren sentits», Muntaner (fets de 1282, §62, Casac. I, 123.31) «Ira, qui molt hom descarrera, mès fora de bona via, e de la *senda* de veritat, lo rey», *Conte del Fill del Senescal d'Egipte* (c 1400, *Ncl* XLVIII, 150) «Diners, honor, no s'han per bones vies, / tants són los mals qui per aquells treballen / --- / a mal affer lo camí pla no ns porta: / per nous camins hi van, y estranyes *sendes* / si l'hom hagués, per leig fet, vituperi, / ---», Ausiàs (CIV, 21h). «No sia cruel a qui li fa renda, / ne executiu, car lum és del món: / clar, doncs, y no fosc, sia per la *senda* / qui 'ns porta en lo cel ---», FcPrats, a 1487, JMBover, *BiEscrBal* II, 160 55 8

Senda fou, doncs, un mot d'ús general a l'E. Mj, fet gens sorprenent si pensem que SĒMĪTA s'ha conservat en totes les llengües romàniques d'Occident (it. *semita*, fr. *sente*, oc., cast., port. *senda*). Avui s'ha antiquat en el cat. central i balear: substituït en part per *drecera*, part per *corriol*, *carrerany*, *senderó*, *trany*, *caminet*, segons els matisos, comarques i regions. Però resta usual en la major part, encara, del domini lingüístic. La seva decadència potser ja es reflecteix en el fet de mancar en molts diccs. ja antics: figura en JMarc (§ 1622), però no en Busa-N., OPou, DTo. 1647-70; des' del Lacav. recollit amb concisa remissió a *caminet* etc.

Però ha seguit usant-se en el País Valencià, on figura en un refrany que tothom hi repeteix: «no deixes les *sèndes* velles per les novelles», *Sollana*, 1962; Llibret de Falla Barques, 1952, p. 12, etc.; de baix a dalt, i no menys a la part Nord, on ja figura en afrontacions de 1328 de c. al Maestrat (*BSCC* XIII, 157); al qui va cap a Catí li cal pendre la *sènda* que per la Sella puge per les Coves de Miralles, 1961; «Aquest camí de la *Senda de la Palla* --- escala la costa per *Senda Colomera* ---», JBPorcar, *BSCC* XIV, 88); i així es va sentint encara pertot: no sols al llarg de l'Ebre («pendrà una *sènda* que ---» Ascó, Torre de l'Espanyol, 1935, 1936), sinó que encara continua fins al CpTarr. i tot («*senda: drecera*», *CostManc* II, 105, §410)

Igualment, Cinca amunt: Fraga (*BDC* IV, 43), per l'alta Llitera fins al Montsec («haurà de puia per la 'Scalera, que és vora la *sènda* del Pas Cugá», L'Estall, 1956), i encara bon tros més a l'E. i al NE. També el trobem, en textos de gent que reflecteix estrictament el parlar popular, encara en algunes altres terres extremes: «Des d'allí es puja per una *senda* molt rosta als caserius de Sant Miquel» contava l'Arx. Lluís Salvador de les seves caminades per Eivissa (Villangómez, *Llibre d'Eivissa*, p. 171); i en el Ross.: «seguint una *senda* estreta / que, pels rocs, los pastors han feta / ---», Saïssat (*Catal d R*, 165).

I no solament fou català i cast. etc., sinó que també es perpetuà en mossàrab del SE hispànic, amb el tractament sord de la dental que hem d'esperar en aquest llenguatge, si bé en part pronunciat amb ð- pels moros que imitaven exagerant-la grollerament la nostra s apical, fent-ne una palatal: a Múrcia «se pronuncia *senta* o *xenta* en pueblos del partido de Totana, *cbenta* se dice en Archena y *chinta* en Blanca» (GaSoriano, s. v. i p LXXXIII); en terres de llengua catalana això ha estat recobert pel català *senda*, però no ha deixat de quedar-n'hi alguna supervivència toponímica: a l'extrem Sud de la PnaCast., puja damunt Xilxes un vell camí ral conegut amb el nom de *Santaforcada* (1961), en el qual hem de veure l'antic mossàrab *Senta Forcata*, catalanitzat només en la terminació, i alterat recentment a causa del duplicat *Senta/Santa* SANCTA, com si 'forcat', 'bifurcat' fos aquí el nom del sant d'un santuari.

DERIV : *Sender* prové del derivat ll. SEMITARIUS No és que aquest mot fos ja llatí amb aqueix sentit, car